

PAPER DETAILS

TITLE: Sıddet Magduru Kadına Yönelik Sosyal Hizmet Müdahalesi: Aysen ve Zehra Vakası

AUTHORS: Melike TEKİNDAL,Sevval Özge ÖZLEM,Meryem EMRE

PAGES: 45-72

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/626190>

ŞİDDET MAĞDURU KADINA YÖNELİK SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİ: AYŞEN VE ZEHRA VAKASI

Melike Tekindal¹

Şevval Özge Özlem²

Meryem Emre²

ÖZET

Şiddet, hem ülkemizde hem de dünya çapında yaşanan sosyal sorunların en başında gelmektedir. Bireylerin yaşam kalitelerini düşürmekte ve benlik saygılarını zedelemektedir. Kadına yönelik şiddet, temel insan hakkı ihlallerinden biridir. Kadınların toplumda baskı içinde tutulması ve eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel vb. pek çok alanda eşitsizliğe maruz kalmasıdır. Kadına yönelik şiddetin türleri, ekonomik, psikolojik, cinsel ve fiziksel şiddettir. Bu bağlamda şiddet mağduru kadınlar, sosyal hizmet mesleğinin müracaatçı gruplarından birini oluşturmaktadır. Özellikle kadın sığınma evleri sosyal hizmet uzmanlarının kadınlarla uygulama yapabilmesi için önemli birimlerinden biridir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, kadın sığınma evinde konuk olan iki kadın müracaatçı ile gerçekleştirilen sosyal hizmet müdahalesinin planlı değişim sürecini, benzerlikleri ve farklılıkları ile ele almaktır. Bu kapsamda öncelikle, çalışmada teorikte ele alınan planlı değişim süreci basamakları ile uygulamadaki müdahaleler bütünleştirilmiştir. Bu bütünleştirme vaka örneği ile desteklenmiştir. Çalışmanın önemi, kadına yönelik şiddet alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının müdahalesi ile birlikte müracaatçının da bireysel, kurumsal, psikolojik vs. birçok nedenden dolayı sürece katılımının sağlanıp sağlanamadığının vaka örnekleri ile desteklenmesidir. Çalışma gerçekleştirilirken, müracaatçılar ile vaka görüşmesi yapılmıştır ve vaka görüşmesinde yaşam öyküsü alınmıştır. Çalışmanın sonunda, sosyal hizmet

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, e-posta: melike.tunc@ikc.edu.tr (İletişim Yazarı).

² İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Lisans Öğrencisi.

uzmanının vakaların çözümüne yönelik izlediği planlı değişim süreci tanımlanmıştır. Sonuç olarak da sosyal hizmet uzmanlarının yaptıkları uygulamaları yazılı hale getirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadına yönelik şiddet, sosyal hizmet uzmanı, şiddet, kadın, sosyal hizmet

SOCIAL WORK INTERVENTION FOR WOMEN VICTIMS OF VIOLENCE: CASE OF AYSEN AND ZEHRA

ABSTRACT

Violence is at the top of social problems both in our country and around the world. It lowers the quality of life of individuals and hurts self-esteem. Violence against women is one of the fundamental human rights violations. It is the pressures of society placed upon women and inequality they face in education, health and social and cultural areas. Types of violence against women are economic, psychological, sexual and physical violence. In this context, violence victimized women constitute one of the applicant groups of the social service profession. Especially women's shelters are one of the important units for social workers to be able to practice with women. Within this context, the purpose was to consider a planned change process of social service intervention with two female applicants that stay in a women's shelter where both of them had some similarities and differences. Primarily in this context, the practice interventions were integrated with the theory of the steps of a planned change process. This integration was supported with case example. The importance of this study relies both on the intervention of social workers who focus on violence against women, and also on the case examples which helped us see whether the study group could participate in the process due to various reasons such as individual, institutional, psychological etc. Factors. During the study, case interviews were held with the clients and a life story was taken during the case interviews. At the end of the work, the planned change process that the social worker followed to resolve the cases was described. As a result, it has been suggested that the social workers' practices should be written in writing.

Keywords: Violence against woman, social worker, violence, woman, social work

GİRİŞ

Şiddet, bireylerin vücut bütünlüğüne, ruhsal durumlarına zarar veren, yaşam kalitelerini düşüren ve bireylerde fiziksel, psikolojik, biyolojik olarak olumsuz etkiler yaratan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiddet, Dünya’da ve Türkiye’de sıklıkla rastlanılan bir olgu haline gelmiştir ve ülkemizdeki sosyal sorunların da başında gelmektedir. Şiddet, kadınlar ve erkekler arasındaki güç ilişkilerinin eşit olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu eşitsizlikler sonucunda kadınlar, cinsel, ekonomik, fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalmaktadır. Bu çalışmadaki amaç, kadına yönelik şiddet ile çalışırken sosyal hizmet müdahalesini görünür kılmaktır. Bu çalışmaya ihtiyaç duyulmasının nedeni, literatürde teorik bilgilerle uygulama bilgisinin bir vaka örneği ile birleştirildiği ve sosyal hizmet uzmanı bakış açısıyla, müdahalesi ile ele alındığı bir çalışma olmamasıdır. Metin içerisinde şiddetin tanımı ve türleri yer almakta, sonrasında planlı müdahale sürecinin kuramsal bilgisi ile birlikte; vaka özetleri, planlı müdahale süreci basamaklarına uygun olarak vakaların sunumu yer almaktadır. En son olarak da değerlendirme ve sonuç, öneriler bölümlerine yer verilmiştir.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Dünya Sağlık Örgütü’nün (DSÖ) tanımına göre şiddet; bir yaralanma ya da yaralanma tehlikesi, ölüm, psikolojik hasar, gelişim bozukluğu ya da yoksunlukla sonuçlanan, bir kişiye, kişinin kendi kendine, bir grup ya da topluma kasıtlı olarak fiziksel ya da duygusal zor kullanması, güç uygulaması veya tehdididir (WHO, 2002, s.5). Kadına yönelik şiddet ilk kez 1993 yılında BM Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Bildirgede tanımlanmıştır. Bildirgede kadına yönelik şiddet “ister kamusal ister özel hayatta olsun tehdit etme, zorlama veya özgürlükten keyfi olarak yoksun bırakma dâhil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel ve psikolojik zarar veya acı verme sonucu doğuran veya bu sonucu doğurması muhtemel olan cinsiyete dayalı her türlü şiddet eylemi” olarak tanımlanmıştır (Karal ve Aydemir, 2012, s.21). Aynı zamanda toplumun farklı boyutlarında kadınların yaşadığı ayrımcılığın bir göstergesidir. Kadına yönelik şiddet, şiddet uygulanan kişinin özgürlüğünü kısıtlamaktadır. Kadını baskı altında ve ikinci planda tutmayı amaçlamaktadır. Kadınlar eğitim, sağlık, siyasi, sosyal ve iş gücüne katılım alanında birçok eşitsizliğe maruz kalmaktadır. Bu durum kadınların toplumdaki kaynaklara ulaşmasını engellemektedir. Kadınlar var olan toplumsal

kaynaklara ulaşamadıklarından dolayı şiddete karşı savunmasız hale gelmektedir ve bu durum kadını bağımlı hale getirerek ikinci planda kalmalarına neden olmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması verilerine göre (2014): Ülke genelinde 15 yaşından sonra kadınların yüzde 14'ü yakın ilişkide oldukları erkekler dışındaki kişiler tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılmaktadır. Fiziksel şiddet uygulayanların başında öncelikli olarak babalar (%43), anneler (% 23) ve ağabeyler (%18) gelmektedir. Aile bireyleri dışında fiziksel şiddet uygulayanlar arasında ise öğretmenler (% 5) ilk sıradadır.

Kadına Yönelik Şiddet Türleri

Kadına yönelik şiddet olgusu, son derece karmaşık ve ele alınması güç bir olgudur (Akkaş ve Uyanık, 2016, s.37). Bu nedenle farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Kadının fiziksel, cinsel, ekonomik veya psikolojik zarar görmesiyle sonuçlanan ve sonuçlanabilecek olan bir olgudur. Bu şiddet türleri, tek başına görülebildiği gibi bir arada ya da birbirinin etkeni veya sonucu olabilecek şekilde de görülmektedir.

Tablo 1: Şiddet Türleri ve Uygulanması

Şiddetin Türleri	Uygulanması
Fiziksel Şiddet	• Tokat- yumruk atmak • Tekmelemek • Bir aletle vücuda zarar verme • Sağlıksız koşullarda yaşamaya zorlama vs.
Psikolojik Şiddet	• Küçük görmek, aşağılamak • Emir vermek • Sürekli eleştirmek • Başkalarıyla karşılaştırma • Dalga geçme, lakap takma vs.
Cinsel Şiddet	• Cinsel ilişkiye zorlamak • Taciz • İstenmeyen cinsel içerikli sözler • Encest • Zorla evlendirme • Doğum kontrol yöntemlerini reddetmek • İstenmeyen cinsel içerikli davranışlar vs.
Ekonomik Şiddet	• Çalışmaya zorlama • Çalışmaktan alıkoyma • Kişisel mal varlığının izinsiz kullanımı • Yetersiz para vermek veya para vermemek

(Akkaş ve Uyanık, 2016; Harcar, vd. 2008; Sarıcı, 2013; Yüksel, 2016).

Tablo 1'de de görüldüğü gibi kadınlar, fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik şiddete maruz kalmaktadır. Bu mağduriyet de birbirinden farklı boyutlarda gerçekleşmektedir. Bu bağlamda şiddet mağduru kadınla çalışırken sosyal hizmet uzmanına önemli rol ve görevler düşmektedir. Sosyal hizmet uzmanları, uygulamalarını yerine getirirken farklı yaklaşımlardan yararlanabilirler. Bu kapsamda güçlendirme temelli feminist yaklaşım

sosyal hizmet uzmanlarına yol gösterici olmaktadır. Bu nedenle, şiddet mağduru kadınla çalışırken feminist yaklaşımın nasıl kullanılacağına açıklanmasında yarar vardır.

Feminist yaklaşım, en başta da ifade edildiği gibi, kadının güçlenmesine ve kadın ile erkek arasındaki eşitliğe vurgu yapmaktadır. Bu temelde ele alındığında, bazı ilkeler ile desteklenmektedir. Worell ve Remer (2003), dört temel ilkenin feminist uygulamaya rehberlik ettiğini belirtmektedir. Bunlar; kişisel ve sosyal kimlikler birbirine bağlıdır; kişisel olan politiktir; ilişkiler eşitliğe dayalıdır; kadın bakış açıları değerlidir.

Genel anlamda ilkeler incelendiğinde, kadınların toplumsal cinsiyet ayrımcılığına dayalı olarak yaşadıkları eşitsizlikler göze çarpmaktadır. Aynı zamanda kadınların yaşadıkları tüm hak ihlalleri, hak ihlali olarak algılanması yerine, aile içerisinde özel mesele olarak görülmektedir. Feminist yaklaşım bu durumu ataerkil sistem tarafından yaratılan mağduriyetler olarak tanımlamaktadır. Bireylerin kişisel güçlerinin ve varlığının değerli kılınması sağlanmalıdır (Tunç Tekindal, 2016). Bu bağlamda müracaatçıların sorunlarını kendilerinin tanımlaması, yapılacak olan müdahalelerde aktif bir biçimde yer alması gerekmektedir.

Belirtilen teorik bilgiler kadınlarla çalışma sırasında uygulamaya aktarılırken, sosyal hizmet uzmanı eşitlikçi ilişkiler kurmaya, sosyopolitik bağlamda sorunların analizini yapmaya, kadının aktif olmasını sağlamada, kişisel olan politiktir ilkesi ile birlikte kadının güçlenmesine vurgu yapılmalıdır.

Vaka özetlerine ve müdahale süreçlerine geçmeden önce sosyal hizmet mesleğinin yol gösterici olan planlı müdahale süreci ve aşamalarını açıklamakta yarar bulunmaktadır.

PLANLI MÜDAHALE SÜRECİ VE AŞAMALARI

İnsanlar ve içinde bulunulan sistemler sürekli değişim ve gelişim içerisinde. Bu anlamda değişimin kaçınılmaz olduğu söylenebilir. Bireylerin yaşadıkları değişim süreci içerisinde sosyal işlevselliklerinin daha olumlu bir hale gelebilmesi adına müdahalelerde bulunmaktadır. Belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için değişim sürecinin planlanması gerekmektedir. Planlanan değişimin sağlanabilmesi için zaman ve çaba gerekmektedir. Değişimin sağlanabilmesindeki en büyük etken müracaatçının kapasitesi, katılımı ve isteği, yani motivasyonudur (Sheafor ve Horejsi, 2014).

Sosyal hizmet uzmanı, planlı müdahale süreci içerisinde müracaatçıyı ele alırken çevresini de dikkate almalıdır. Müracaatçının içinde bulunduğu sisteme ve yaşadığı durumun boyutlarına odaklanmalıdır. Planlı müdahale sürecini başlatırken, müracaatçının motivasyonunu önemsemeli ve her aşamada müracaatçının katılımını sağlayabilmelidir.

Özetle, planlı müdahale süreci, müracaatçı kuruma geldiği ilk andan itibaren planlanan, müracaatçının içinde bulunduğu sistemin değerlendirildiği, sorunlarının ve ihtiyaçlarının tespit edildiği, müracaatçının da katılımı sağlanarak sorunlarının üstesinden gelebilmesi için toplumdaki kaynakların ve hizmetlerin harekete geçirildiği bir değişim sürecidir. Planlı müdahale süreci, tanışma, ön değerlendirme, planlama, uygulama, son değerlendirme, sonlandırma ve izleme olmak üzere yedi aşamadan oluşmaktadır.

Tanışma

Tanışma aşaması, sosyal hizmet uzmanının ve müracaatçının ilk iletişime geçtiği aşamadır. Tanışma aşamasının ilk amacı, bireylerin kaygılarını anlamak ve en önce rahat, güvende hissetmelerini sağlamaktır. Tanışma aşaması, sosyal hizmet uzmanı ve müracaatçının ilk karşılaşma anı olması nedeniyle buradaki en önemli husus, bireylerin “önemli” olduğu duygusunu yaşamasını sağlamaktır (Walsh, 2009). Güven ilişkisinin bu aşamada kurulması çok büyük önem taşımaktadır. Güven ilişkisinin oluşturulmasında görüşmenin yapıldığı ortamın büyük bir rolü olmaktadır. Aynı zamanda da bireyleri sorgulayıcı bir tarzda iletişim kurulmaması gerekmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının kendini nasıl tanıttığı, ilk görüşme mekânını nasıl düzenlediği de tanışma/bağlantı kurma sürecini etkilemektedir (Duyan, 2016, s. 214). Bu aşamada bireylerin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Müracaatçının planlı değişim sürecine katılımının sağlanabilmesi açısından da tanışma aşaması çok büyük önem taşımaktadır. Sosyal hizmet uzmanı otorite konumunda olmamalıdır. Sosyal hizmet uzmanı görüşme sırasında müracaatçının sözünü kesmemeli, müracaatçının anlatacaklarını sonuna kadar dinlemeli ve ‘ben dili’ ile iletişim kurmalıdır. Sosyal hizmet uzmanlarının bu aşamada ele alacağı diğer becerileri ise, müracaatçının ilk olarak kaygı, korkularını anlamak ve gidermek, kendi amacını ve rolünü müracaatçılara anlatmaktır (Kirst- Arshman ve Hull, 1999). Görüşme süresince sosyal hizmet uzmanı, müracaatçıya karşı açık ve net olmalıdır. Aynı zamanda içten ve samimi iletişim kurmalıdır. Ancak müracaatçı mesleki sınırların farkında olmalıdır.

Ön Değerlendirme

Ön değerlendirme, bir kişinin veya durumun anlaşılması, sorunun çözülmesi ya da en aza indirilmesi için bireyin gelişimini ve yönünü belirleme sürecidir (Barker, 1999). Ön değerlendirme sürecine başlamak için müracaatçı sistemi açık bir şekilde tanımlanmalıdır. Bütüncül bakış açısıyla yaklaşılmalıdır. Bu aşamada bireylerin yaşam öyküleri alınmaktadır. Ön değerlendirmede de, diğer tüm planlı değişim süreci basamaklarında olduğu gibi müracaatçının katılımını sağlamak önem taşımaktadır. Aynı zamanda müracaatçının güçlü yanları, ön değerlendirme sürecinde belirlenmelidir. Sosyal hizmet uzmanının, müracaatçının sorunu ile ilgili yeterli ve doğru bilgiler toplaması gerekmektedir. Daha sonra topladığı bilgileri analiz etmesi ve daha sonraki aşamalar için planlama yapması gerekmektedir. Özetle, sosyal hizmet uzmanı, sorunun çözümünde müracaatçıya yol gösterici olmaktadır. Müracaatçıların karşılaştıkları sorun ve müracaatçının içinde bulunduğu durum mikro, mezzo, makro farklılık boyutlarından değerlendirildikten ve gereksinim belirlendikten sonra, sorunun çözümü ve gereksinimin karşılanması için planlamanın nasıl yapılabileceği konusuna geçilebilir.

Planlama

Planlama aşaması, değerlendirme ve müdahale aşamalarının arasında bir köprü görevi görmektedir. Sorunları atlatabilmesi için hedefler belirlenir ve belirlenen hedefler için yapılması gerekenler tespit edilmektedir (Johnson, 1998).

Ön değerlendirme aşamasında, müracaatçının yaşadığı sorunlar ve ihtiyaçları belirlenirken, planlama aşamasında, yaşanan sorunlara çözüm bulmak amacıyla hangi hizmetlerden yararlanılacağı ve hangi kaynakların kullanılacağı belirlenmektedir. İyi hazırlanan bir planlama aşaması, etkili sonuçlar elde etmeyi sağlamaktadır.

Bu aşamada bireylerin yerine getirmesi gereken görevler belirlenmektedir. Belirlenen sorunlar önceliklerine göre sıralanmakta ve gereksinimler şeklinde ifade edilmektedir. Amaçlar ve hedefler belirlenmektedir. Özetle, planlama aşaması hazırlanırken, yapılması gerekenler belirlenmektedir. Aynı zamanda planlama yapılırken müracaatçının katılımı sağlanmalıdır ve güçlü yönlerine odaklanılmaktadır. Bireylerin sorunlarının üstesinden gelebilmeleri için, anlaşılır, net ve açık bir plan ortaya konulmaktadır. Planlama aşamasının uygulama aşamasına geçirilebilmesi için bireyler ile sözleşme yapılmaktadır (Yolcuoğlu, 2014).

Planlama aşamasında önemli yedi adım bulunmaktadır (Kirst- Arshman ve Hull, 1999). Bunlar: müracaatçı katılımının sağlanması; belirlenen sorunların öncelik sırasına göre sıralanması; sorunların gereksinimler şeklinde tanımlanması; müdahale düzeyinin belirlenmesi; amaçların oluşturulması; hedeflerin belirlenmesi; sözleşme yapılmasıdır. Sözleşme, müdahale sürecinde yapılacakların yazılı hale getirilmesidir.

Uygulama

Müracaatçılar ve sosyal hizmet uzmanları amaçlarını gerçekleştirmek için birlikte hazırladıkları planı yaşama geçirmektedir. Ancak sosyal hizmet uzmanının, etkili bir mesleki müdahalede bulunabilmesi için öncelikle müracaatçının bulunduğu yerden başlaması gerekmektedir. Uygulama sürecinde meydana gelen gelişme sürekli olarak izlenmeli ve mikro, mezzo ve makro düzeyde değerlendirilmelidir (Duyan, 2016, s. 240).

Kısacası bu aşamayı, belirlenen amaçların ve planlama bölümündeki aşamaların gerçekleştirildiği bir aşama olarak tanımlayabiliriz. Belirlenen sorunlar ve hedeflenen çözümlerin sağlanabilmesi için ilgili kaynaklar ve sosyal destek sistemleri, müracaatçı yararı gözetilerek harekete geçirilmektedir.

Son Değerlendirme

Son değerlendirme aşaması, bireylerin amaç ve hedeflerine ne derece ulaşabildiğinin ölçülmesi veya değerlendirilmesidir (Kirst-Arshman ve Hull, 1999). Bu aşamada, müracaatçıda değişimin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği de değerlendirilmektedir. Hangi amaç ve hedeflere ulaşılamadığı, ulaşılamama nedeni ve çözüm yolları değerlendirilmektedir. Benzer şekilde, uygulanan programların, etkililiği ve verimliliğini de ortaya koymak açısından son değerlendirme önem taşımaktadır. Stearns vd (1993; akt. Duyan, 2016)'e göre, son değerlendirme, gelecekte yapılacak olan uygulamaları da daha etkin hale getirmek için önem taşımaktadır. Bu anlamda bireylerin sorunları, sorunların çözüme kavuşup kavuşmadığı, değişim sağlayacağı konuların belirlenmesi veya değişimin sağlanıp sağlanamadığı hususunda önemli bilgiler elde edilmektedir.

Sonlandırma

Sonlandırma aşaması, sosyal hizmet uzmanları ile müracaatçılar arasındaki çalışma ilişkisinin sonudur (Duyan, 2016, s. 249). Bu aşama, bireylerin gereksinim duyduğu hizmetlerden yararlanması, yaşamakta olduğu sorunlar ile ilgili ve sorunların çözümünde olumlu değişimlerin elde edilmesi, bu anlamda müracaatçıların kendilerine

güven duygusu geliştirilmesi ve güçlenmeleri durumunda mesleki yardım süreci sonlandırılmaktadır (Yolcuoğlu, 2014). Sonlandırma, planlanmış, beklenmedik, başarılı veya başarısız olabilir. Sosyal hizmet uzmanları planlı değişim sürecinin bu aşamasını yönetebilmek için mutlaka hazırlık yapmalıdır. Sonlandırma, amaçların ve hedeflerin başarılmış olması temeline dayanmalıdır (Duyan, 2016, s. 249). Bir müdahale sürecinin başarılı bir şekilde sonlandırılabilmesi için çalışmanın ne zaman bitirileceğine müracaatçı sistemi ile birlikte karar vermek ve yaşanacak duygusal aktarımları ele almak gerekmektedir. Hedeflenen ve belirlenen aşamalar ile ilgili amaçların gözden geçirilmesi gerekmektedir.

İzleme

İzleme aşaması, planlı değişim sürecinin son basamağıdır. İzleme, müdahalenin tamamlanmasından sonra müracaatçının içinde bulunduğu durumun yeniden incelenmesi olarak özetlenebilmektedir. Yolcuoğlu (2014)'na göre; izleme aşamasında, yapılan uygulamalarda ve verilen hizmetlerde başarıya ulaşıp ulaşılmadığının denetlenmesi gerekmektedir. Eski sorunların, benzer şekilde veya başka bir biçimde ortaya çıkma olasılığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Temel amaç, sorunların çözümünün kalıcı olmasını ve bireylerin ileride karşılaşacakları sorunlarla kendilerinin baş edebilmesini sağlamaktır. İzleme aşaması, çalışma sonunda ulaşılan amaç ve hedeflerin sürekliliğini sağlamak açısından önem taşımaktadır. Planlı değişim süreci sonlandırıldıktan sonra, müracaatçıda sağlanan değişim ve gelişimin takibinin yapılmasını içermektedir.

Bu bilgilerden yola çıkarak, çalışmanın amacı, sosyal hizmet bilgisinin uygulamaya olan yansımalarını ortaya çıkarmaktır. Özellikle planlı müdahale süreci, sosyal hizmet uzmanlarının önemli mesleki araçlarının başında gelmektedir. Dolayısıyla, bu çalışmada vaka örneklerinden yola çıkılarak planlı müdahale sürecinin açıklanması amaçlanmaktadır.

ÇALIŞMANIN SÜRECİ

Şiddet mağduru kadınlarla yapılan müdahaleyi planlı müdahale süreci temelinde sistematik hale getirmek amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında çalışma kadın sığınmaevinde gerçekleştirilmiştir. Hikâyeleri verilen müracaatçılar, kadın sığınmaevinde kalmaktadır. Çalışmada gerçekleştirilen faaliyetlerden ilki Ş.Ö.Ö ve

M.E'nin Ayşen ve Zehra¹ ile görüşme yapmasıdır. Görüşmenin odağı, yaşam öykülerinin alınmasıdır. Bu görüşmeler ortalama 1 saat sürede gerçekleştirilmiştir. Görüşmede ses kaydı alınmamıştır, görüşmeciler not tutmuşlardır ve kendileri yazıya aktarmıştır. Yazıya aktarırken olabildiğince özetleyerek aktarmışlardır. Vakalarla görüşme, sosyal hizmet uzmanları ile işbirliği içerisinde hazırlanmıştır. Vakalarda sorulmaması gereken konular bulunmaktadır ve bu nedenle sorular genel anlamda ele alınmıştır. Müracaatçıların, yaşadıkları süreçleri kendi isteklerine göre anlatmaları sağlanmıştır. Vaka görüşmesinde süreç, görüşmecinin kendini tanıtmayla başlamıştır. Görüşmeci neden orada olduğunu ve amacını net bir şekilde tanımladıktan sonra, bu amaç doğrultusunda ele alınacak olan konu başlıklarını tanımlayarak; müracaatçının çocukluk dönemi, ergenlik dönemi ve bu süreçlerdeki aile ile ilişkileri, evlilik süreçleri, sığınmaevi yaşantıları ve sığınmaevi sonrasındaki hedeflerini ele almıştır. Süreç içerisinde sorulan sorular şu şekildedir:

- Çocukluk ve ergenlik dönemlerinizi ele alarak, aile ile ilişkilerinize de değinerek kendinizden bahsedebilir misiniz?
- Evlilik süreciniz hakkında bilgi verebilir misiniz?
- Şiddet nasıl ve ne zaman başladı?
- Sığınmaevine ilk gelişiniz mi? Bu süreçteki yaşantınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Sığınmaevi sonrasındaki hedefleriniz nelerdir?
- Sizi güçlü kılan şey nedir?
- Kadınlara mesaj bırakmak isteseyiz bu ne olurdu?

Vaka görüşmeleri yapıldıktan sonra, vakalara yönelik müdahale süreçlerini sistematik hale getirmek için ayrıca Ş.Ö.Ö ve M.E ilgili sosyal hizmet uzmanı ile görüşme yapmıştır. Görüşme içeriğinde her iki vaka için planlı müdahale süreçleri tek tek ele alınmıştır. Uzman nasıl müdahalede bulunduğunu ve hangi yöntemleri izlediğini açıklamıştır.

Son olarak araştırmacılar yapılan tüm görüşmeler odağında gerçekleştirilen uygulamaları planlı müdahale süreci basamaklarına uygun hale getirmişlerdir. Bu kapsamda öncelikle vaka özetleri açıklanarak, karşılaştırmalı olarak müdahale süreçleri ele alınmaktadır.

AYŞEN'İN HİKÂYESİ

Müracaatçı Ayşen, sekiz kardeşi olduğunu belirtmiştir. Babasıyla aralarının çok iyi olduğunu ancak yakın zamanda babasını kaybettiğini ifade etmiştir. Annesiyle aralarının çok iyi olmadığını ve babasını kaybedince aile ilişkilerinin de eskisi gibi olmadığını eklemiştir. Üç çocuğu olduğunu ifade ederken her fırsatta çocuklarını ne kadar sevdiğini de dile getirerek çocuklarını asla bırakmayacağını da belirtmiştir. Eşiyle arkadaş ortamında tanıştıklarını ve bir müddet sonra evlenmeye karar verdiklerini, ancak ailesinin istemediğini ifade etmiştir. Ayşen, evlenme konusunda kendi kararını vererek evlendiğini ve yanlış bir seçim yaptığını ifade ederek devam etmiştir. Evliliklerinin her döneminde ekonomik ve psikolojik şiddete maruz kaldığını ve evliliklerinin son bir buçuk yılı içerisinde cinsel şiddet ve fiziksel şiddete uğradığını ifade etmiştir. En basit konulardan bile şiddet görmeye başladığını ve şiddetin dozunun her geçen gün arttığını belirtmiştir. Evliliklerinin son döneminde dışarıya çıkamadığını ifade etmiştir. Her şiddete uğradığında, eşinin çocukları kayınvalidesine gönderdiğini ve çocuklar gittikten sonra da eşinin, kendisine işkence boyutunda şiddet uyguladığını ifade etmiştir. Eşinin ailesinin de şiddete tanık olduğunu ve bildiğini, ancak engellemediklerini aksine erkektir yapar gibi sözlerle bu şiddeti desteklediklerini belirtmiştir. Şiddetin dozunun arttığı bir gün, evden çıktığını ve bağırdığını, ancak kimsenin duymadığını ifade ederek, tanımadığı kişilerin evine sığındığını ifade etmiştir. Daha sonra ALO 183 hattı aracılığı ile ihbarda bulunduğunu ve polis eşliğinde çocuklarını almaya gittiğini belirterek, bir daha asla geri dönmek üzere evden ayrılmaya karar verdiğini de eklemiştir.

Olayın yaşandığı ildeki kadın sığınma evine gittiğinde kurum şiddetine maruz kaldığını, orada bulunmalarının gizli tutulması gerekirken, eşiyle telefonda görüşmek zorunda bırakıldığını ve eşine dönmesi için ona baskı yapıldığını, üç çocuk ile bir yere gidemezsin, yapamazsın gibi sözlerle vazgeçirilmeye çalışıldığını ifade etmiştir. Daha sonrasında kurumdaki bazı kişilerin yardımıyla şu an bulunduğu ile gelmek üzere bilet aldığı ve başka hiçbir şey almadan yola çıktığını ve İstanbul'a ulaştığını belirtmiştir. Sonrasında şu an bulunduğu sığınma evinde kalmaya başladığını ve bu dönemin hayatının dönüm noktası olduğunu belirtmiştir. Kurumun kendisini çok sahiplendiğini ve güçlendirdiğini hem kurumun çabası hem de kendi azmi ile işe yerleştiğini, çocuklarını okula gönderdiğini, ödevlerinde yardım ettiğini ve çocuklarıyla verimli vakit geçirdiğini ifade ederek, ilk kez bir işte çalıştığını belirtmiştir. Ayşen, kurumda

bulunduğu süre boyunca, psikolog tarafından psikolojik destek aldığını ve sosyal hizmet uzmanı ile süreç görüşmeleri yaptığını eklemiştir. Bu görüşmeler Ayşen'in güçlenmesine yönelik yapılan çözüm odaklı müdahalelerdir. Sosyal hizmet uzmanı, süreç görüşmelerinde söz konusu vakayı kısımlar halinde ele alarak çözüm odaklı müdahalelerde bulunmuştur. Psikolog da müdahalelerinde çözüm odaklı psikoterapi teknikleri kullandığını belirtmiştir.

Ayşen kurumdan sonraki süreçte, gelecek ile ilgili hedeflerini anlatırken, kendi ayakları üzerinde durmak istediğini, eve çıkmak istediğini ve çocuklarının düzeni bozulmadan, çalışmaya da devam etmek istediğini belirtmiştir. Kendisini güçlü kılan en önemli değerini, annelik olduğunu ifade ederek, çocuklarını çok sevdiğini bir kez daha tekrar etmiş ve çocuklarının bir teşekkür etmesinin her şeye değdiğini ifade etmiştir. Ayşen, görüşmenin sonunda kadınlara bir mesaj bırakmıştır: "Her şey erkek değildir, çocuklar hiçbir şey için engel değildir ve doğru karar, doğru insanlarla hayat güzeldir".

ZEHRA'NIN HİKÂYESİ

Müracaatçı Zehra ile yapılan görüşmede beş kardeş olduğunu ifade etmiştir. Kendisinin kız olması sebebiyle, eğitimine ortaokula kadar devam etmesine izin verildiğini, erkek kardeşlerinin ise lise mezunu olduklarını söylemiştir. Çocukluk ve ergenlik yıllarını geçirdiği ailesinde, aile içi ilişkilerinin çok iyi olduğunu babasının sürekli ağır işlerde çalıştığı için evde çok az vakit geçirdiğini çok fazla iletişimlerinin olmadığını dile getirmiştir. Annesine çok bağlı olduğunu çocukluk, gençlik ve evlilik döneminde sürekli her şeyini annesine anlattığını ve bir yıl önce annesini kaybetmesiyle ağır psikolojik çöküntü yaşadığını, ara ara ağlama nöbetleri geçirdiğini anlatmıştır. Bu süreçte psikiyatriye yönlendirilmiş ve psikiyatrist tarafından düzenlenen ilaçlarla tedavi görmüştür. Abla ve ağabeylerinin iyi insanlar olduğunu fakat boşanma kararından sonra hiç biri destek çıkmadığı için hepsiyle iletişimini kestiğini belirtmiştir.

Gençlik döneminde arasının çok iyi olduğu dokuz yıl yanında yaşadığı amcası ile miras kavgası sebebiyle görüşmediğini belirtmiştir. Boşanmak istediği dönemde aile fertleri kız çocuğunu da babasına bırakarak gelmesi koşuluyla kendisine yardım edeceklerini belirtmiştir. Bunun sonucunda müracaatçı Zehra, son altı aydır tamamı ile iletişimini kestiğini belirtmiştir.

Zehra, yirmi bir yaşında evlendiğini evliliğinin on yedi yıl sürdüğünü, evliliğin ilk yıllarından itibaren şiddetin sürekli var olduğunu ve toplum baskısı sebebiyle boşanmaktan korktuğunu ifade etmiştir.

Evlenmeden önce bir sevgilisi olduğunu, yurt dışında yaşadığını ve uzaktan akraba oldukları için ailesinin sevdiği kişi ile evlenmesine karşı çıkarak şiddet gördüğü eşi ile evlenmeye zorlandığını ifade etmiştir. Eşi ile evli olduğu süre zarfında sürekli annesinden yardım gördüklerini, eşinin sık sık İstanbul'a gittiğini ve kendisini Bayburt'ta bırakarak aylarca gelmediğini belirtmiştir. İkinci çocuğun doğumundan sonra eşiyle birlikte İstanbul'a yerleştiklerini belirtmiştir. Zehra, eşinin İstanbul'da kendisi dışında imam nikâhlı bir eşinin daha olduğunu iddia etmektedir. Zehra, İstanbul'da yaşadıkları dönemde ev temizliğine gittiğini bir buçuk ay bir lokantada çalıştığını ve kaymakamlıktan maddi yardım aldığını belirtmiştir. Eşinin bu süreçte sürekli alkol ve uyuşturucu madde kullandığını, eve kadın arkadaşlarını getirerek kendisini bu kadınlara hizmet etmeye zorladığını, istediği şekilde davranmadığında şiddet uyguladığını, aşağılayıcı ve onur kırıcı sözler söylediğini belirtmiştir. Zehra, bir oğlan ve bir kız olmak üzere iki çocuğu olduğunu ifade etmiştir. Zehra, şiddetin gerçekleştiği bir gün buna tanık olan oğlunun karakola ihbarı ile ŞÖNİM ile bağlantısının gerçekleştiğini belirtmiştir. Kuruma yaş sebebiyle oğlunun alınamadığını ifade etmiştir. Son yerleştiği sığınma evinin, kaldığı üçüncü sığınma evi olduğunu belirtmiştir. Kızının psikolojik destek aldığını ifade etmiştir. Kendisinin annesinin vefatı sonrası ağlama nöbetleri geçirdiğini ve psikolojik destekle bu durumla baş edebilir hale geldiğini ifade etmiştir. İşe girmek ve oğlunu da eşinden alarak çocuklarıyla bir yaşam kurmak istediğini ifade etmiştir. Boşanma davasının devam ettiğini eşinin kızı vermesi koşuluyla boşanmayı kabul edeceğini ve avukatın süreçle sağlıklı bir şekilde ilgilenmediği için davasının uzadığını ifade etmiştir. Vakaya kurumda kaldığı süreçte vakadan sorumlu uzman ve psikolog tarafından çözüm odaklı psikoterapi teknikleri kullanılmıştır³. Kendisine iç görü kazandırılmaya çalışılmıştır.

³ Çalışma gerçekleştirilirken, psikolog ile vakalar hakkında detaylı görüşmelerin yapılmaması çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

KARŞILAŞTIRMALI OLARAK AYŞEN VE ZEHRA’NIN PLANLI MÜDAHALE SÜRECİ

Bu bölümde belirtilen hikâyelerin müdahale süreçleri, planlı müdahale süreci basamakları kapsamında karşılaştırmalı olarak verilmektedir. Amaç, her iki vakanın müdahale basamaklarında yapılan uygulamaların benzerliklerinin ve farklılıklarının görünür olmasını sağlamaktır.

Bu kapsamda her iki vakanın planlı müdahale süreci özeti Tablo 2’de verilerek, her bir basamak tablodan sonra açıklanmıştır.

Tablo 2: Ayşen ve Zehra’nın planlı müdahale süreci

	Müracaatçı Ayşen	Müracaatçı Zehra
Tanışma	• ALO 183	• ŞÖNİM
Ön Değerlendirme	• Ekonomik, psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddet • Kurum şiddeti • Üç çocuğu vardır • Sekiz kardeşi vardır • Daha önce bir kurum değiştirmiştir • Lise mezunu • İş tecrübesi yok • Maddi geliri yok • İletişime açık • Hedefleri ve amaçları var • Çocuklarına çok düşkün • Değişime karşı pozitif • İşbirliği ve eşgüdümlü • Çalışmaya açık • Çalışmaya istekli	• Ekonomik, psikolojik ve fiziksel şiddet • İki çocuğu vardır • Dört kardeşi vardır • Daha önce iki kurum değiştirmiştir • İlkokul mezunu • Temizlik işi • Maddi geliri yok • İletişime açık • Hedefleri ve amaçları var • Çocuklarına düşkün
Planlama	İhtiyaçlar: • Kuruma güvenmesi için zaman tanınması • Psikolojik danışmanlık • Süreç görüşmeleri • Hukuki danışmanlık • Maddi yardım • İşe girmek için eğitim, kurs imkânları • Çocuklarının eğitiminin başlaması • Kreş yardımı • En büyük çocuğuna psikolojik destek sağlanması • Gerekli hastane işlemleri ve takibinin sağlanması • Çocuklarına maddi yardım • Süreç görüşmeleri • İş imkânından sonra, iş saatinin çocuklarına göre planlanması	İhtiyaçlar: • Psikolojik danışmanlık • Hukuki danışmanlık • Hastane işlemleri ve takibi • Maddi yardım • Süreç görüşmeleri • Çocuğunun eğitime başlaması, • Çocuğunun psikolojik danışmanlık hizmeti alması • Çocuğunun hastane işlemleri ve takibi • Çocuğunun süreç görüşmeleri
Uygulama	Belirlenen ihtiyaçlara yönelik uygulamalar: • Zaman tanındı • Psikolojik destek sunulmaktadır • Hukuki danışmanlık sağlanmaktadır • Maddi yardım sağlanmaktadır • İş için eğitim ve kurs imkânlarından yararlanmıştır	Belirlenen ihtiyaçlara yönelik uygulamalar: • Psikolojik danışmanlık sağlanmaktadır • Hukuki danışmanlık sağlanmaktadır • Gerekli hastane işlemleri ve takibi yapılmaktadır • Maddi yardım sağlanmaktadır • Süreç görüşmeleri yapılmıştır

	• Çocuklar eğitime başlamıştır • En küçük çocuğa kreş imkânı sağlanmıştır • En büyük çocuğa psikolojik destek sağlanmaktadır • Gerekli hastane işlemleri yapılmak ve takibi sağlanmaktadır • Çocuklarına maddi yardım yapılmaktadır • İşe başlamıştır • İş saati çocuklarının okul saatine göre planlanmıştır	• Çocuğuna okul desteği sağlanmıştır • Çocuğuna psikolojik destek sağlanmıştır • Çocuğunun hastalığı için hastane işlemleri yapılmıştır • Çocuğuna maddi yardım sağlanmıştır • Çocuğunun süreç görüşmeleri yapılmıştır
Değerlendirme	• Müracaatçı zaman içerisinde kuruma güven geliştirmiştir • Psikolojik destek ile gelişme sağlanmıştır • Boşanma davası açılmıştır ve dava devam etmektedir • İşe başlamıştır • Çocuklarıyla verimli vakit geçirmektedir • En büyük çocuğu psikolojik destek ile gelişim sağlamıştır • Güçlü bir örnek sergilemektedir • Amaç ve hedeflere ulaşılmaktadır • Değişim sağlanmaktadır	• Psikolojik gelişim sağlanmıştır • Boşanma davası açılmıştır ve devam etmektedir • İşe başlayamamıştır • Kızı psikolojik gelişim göstermiştir • Tutarlı bir değişim gösterememiştir
Sonlandırma	Ayşen halen sığınmaevinde kalmaktadır. Henüz sonlandırma gerçekleşmemiştir. Olası sonlandırma hedefleri bulunmaktadır: • Müracaatçının ayrı eve çıkması • Çalışılan işe göre kreş düzenlemelerinin yapılması • Düzenleme yapılamazsa annesinin çocuklarına bakması için yanına gelmesi • Boşanma davasının sonuçlanması hedeflenmektedir.	• Kurum kurallarından gizlilik ilkesinin ihlal edilmesi sebebiyle, Zehra'nın farklı kuruma nakili gerçekleştirildiği için vaka sonlandırılmıştır.
İzleme	Kurumda sosyal hizmet uzmanlarının görev tanımı nedeniyle müracaatçı takibi yapılamamaktadır.	

Tanışma ve Ön değerlendirme

Tablo 2'ye göre planlı müdahale süreçleri aşağıdaki gibi detaylandırılmaktadır.

Ayşen, kuruma ulaşmasındaki aracının ALO 183 telefon hattının reklamları olduğunu ifade etmiştir. Ayşen daha önce yaşadığı yerde sığınmaevine gitmiş, ancak kurum şiddetine maruz kalmıştır. Kurumda bulunmalarının gizli tutulması gerekmesine rağmen eşiyle telefonda görüşmek zorunda bırakıldığını ve eşine dönmesi için baskı yapıldığını, vazgeçirilmeye çalışıldığını ifade etmiştir. Ayşen 40 yaşındadır ve lise mezunudur ve daha önce bir iş tecrübesi olmamıştır. Herhangi bir maddi geliri bulunmamaktadır.

Sosyal hizmet uzmanı yaptığı ön değerlendirmede, Ayşen'in iletişime açık ve kendini çok net ifade edebilen, tanışma aşamasından beri hedefleri ve amaçları olan, bilinçli ve çocuklarına çok düşkün bir müracaatçı olarak değerlendirmiştir. Fakat Ayşen'in ve çocuklarının daha önce belirtilen kurum şiddetine maruz kalması nedeniyle, şu anda bulunduğu kuruma karşı önyargılı olduğu saptanmıştır.

Müracaatçı Ayşen'in evlilik süresince yaşadığı travmalardan dolayı psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğu saptanmıştır. Daha önce bulunduğu kurum tarafından şiddete maruz kalmıştır, eşi ile görüşmek zorunda bırakılmış ve eşine dönmesi için baskı görmüştür. Bu nedenle şu an bulunduğu kuruma geldiğinde hem müracaatçı da hem de çocuklarında güvensizlik söz konusu olduğu gözlemlenmiştir. Müracaatçı Ayşen, eşinden boşanmak istemektedir. Ayşen'in değişime karşı pozitif olduğu, işbirliğine ve eşgüdümlü hareket etmeye istekli olduğu, çalışmaya açık olduğu saptanmıştır ve bu özellikler müracaatçının güçlü yanlarını oluşturmaktadır.

Zehra ise, kuruma gelmeden önce şiddete tanık olan oğlunun, babasını karakola şikâyet ettiğini ve ŞÖNİM aracılığı ile sığınmaevine yerleştiğini ifade etmiştir. Daha öncesinde iki farklı kurum değiştirmiştir. Müracaatçı Zehra, ilkokul mezunudur ve daha önce temizlik işinde çalışmıştır. Şuan da herhangi bir maddi geliri bulunmamaktadır.

Görüşmecisi Zehra'nın iletişime açık ancak kendini çok net ifade edemeyen biri olarak değerlendirmiştir. Tanışma aşamasının başından beri hedefler konusunda belirsizliklerin hâkim olduğu saptanmıştır. Çocuklarına düşkün olduğu saptanmakla birlikte çocukları ile ilgili koyduğu hedefler ve bu hedefleri uygulama çabası birbiriyle örtüşmemektedir.

Müracaatçı Zehra'nın evlilik süresince yaşadığı şiddet türlerinden dolayı psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğu ve annesini yakın zamanda kaybetmesi nedeniyle bu psikolojik yıpranmanın daha da belirgin hale geldiği saptanmıştır.

Müracaatçı Zehra da, eşinden boşanmak istemektedir. Zehra'nın söylediklerinde ve hedeflediklerinde tutarsızlık söz konusu olduğu saptanmıştır. İletişime açık olması en güçlü yanı olarak değerlendirilmiştir.

Planlama

Vaka 1'de Ayşen'in sorunlarının öncelik sırasına göre düzenlenmesi ve sorunların ihtiyaca çevrilmesi şu şekilde belirlenmiştir:

- Öncelikle kurum şiddetinden dolayı kuruma bir güvensizlik söz konusu olmaktadır bu nedenle bir ön yargı hâkimdir. Bu durumun ortadan kalkması için Ayşen'in ve çocuklarının zamana ihtiyacı vardır. Bu nedenle hem kendisine hem de çocuklarına zaman tanınması planlanmıştır.

- Ayşen'in herhangi bir gelirinin olmaması sebebiyle maddi yardıma ihtiyacı bulunmaktadır. Bu nedenle hem Ayşen'e hem de çocuklarına maddi yardım yapılması gerektiği belirlenmiştir ve planlanmıştır.
- Ayşen'in yaşadığı, ekonomik, psikolojik ve fiziksel, cinsel şiddetin travmatik etkilerinden kurtulmaya ihtiyacı vardır. Bunun için psikolojik danışmanlık hizmetinin verilmesi planlanmıştır.
- Aynı zamanda Ayşen'in geleceğe yönelik hedef ve amaçları temel alınarak, müracaatçının hem psikolojik hem de maddi anlamda güçlenmesine ihtiyacı vardır. Bu nedenle kurumdaki süreç ve kurumdan sonraki süreç için planlamalarının yapılması, süreç görüşmeleri ile değerlendirilerek belirlenmiştir.
- Ayşen, eşinden boşanmak istemekte ve bu nedenle hukuki danışmanlık alması gerekmektedir. Barolardan ücretsiz avukat desteğinin sağlanması ve işbirliği içerisinde hareket edilmesi amacıyla avukat desteği sağlanması planlanmıştır.
- Ayşen, en başından beri işe girmeyi ve kendi ayakları üzerinde durmayı hedef edinmiştir. Ancak daha önce herhangi bir işte çalışmaması işe girmesinde engel teşkil edebilmektedir. Bu anlamda müracaatçının işe girme ve çalışmaya ihtiyacı vardır. Bu nedenle işe girebilmesi için eğitim ve çeşitli kurslar ile desteklenmesi planlanmıştır.
- Çocuklarının okula devam etme ihtiyacı vardır. Bu nedenle okul desteği sağlanması planlanmıştır. En küçük çocuk içinde kreş imkânının sağlanması planlanmıştır.
- Yaşanılan travmalara ve şiddetlere tanık olmuş olması sebebiyle en büyük çocuğun psikolojik desteğe ihtiyacı vardır. Bu nedenle psikolojik destek hizmetinin sağlanması planlanmıştır.
- Gerekli durumlarda Ayşen'in ve çocuklarının hastane işlemleri ve takibinin yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle hastane işlemleri ve takibinin yapılması planlanmıştır.
- Ayşen'in işe girmesi halinde iş saatlerinin, çocuklarının okul saatlerine göre ayarlanmasına ihtiyacı vardır. Bu nedenle okul saatlerinin Ayşen'in iş saatlerine uygun ayarlanması planlanmıştır. Çünkü iki çocuğu normal eğitim öğretim hayatına devam etmekte ve en küçük çocuğu da kreşe gitmektedir. Bu durumda Ayşen'in çocuklarını okuldan alabilmesi için iş saatinin belirlenmesi önem taşımaktadır.

Vaka 2’de Zehra’nın sorunlarının öncelik sırasına göre düzenlenmesi ve sorunların ihtiyaca çevrilmesi şu şekilde belirlenmiştir:

- Zehra, yaşadığı şiddet biçimlerinin etkilerinden ve yakın zamanda annesini kaybetmesinden dolayı psikolojik destek hizmetine ihtiyaç duymuştur. Bu nedenle psikolojik destek hizmetinden yararlanması planlanmıştır.
- Çocuğunun böbreğinde kist olması sebebiyle gerekli hastane işlemleri ve takibinin yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle hastane işlemleri ve takibinin gözetmen ve sosyal hizmet uzmanı eşliğinde yapılması planlanmıştır.
- Zehra’nın herhangi bir gelirin olmaması sebebiyle maddi yardıma ihtiyacı vardır. Bu nedenle maddi yardım ile desteklenmesi planlanmıştır.
- Sosyal hizmet uzmanı ile işbirliği içerisinde, kurumda kaldığı süre boyunca ve kurumdaki sonraki süreç için hedef ve amaçların oluşturulması konusun da süreç görüşmeleri yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle düzenli olarak süreç görüşmeleri planlanmıştır.
- Çocuğunun okula devam etme ihtiyacı vardır. Bu nedenle okul desteğinin sağlanması planlanmıştır.
- Çocuğun yaşadığı şiddet olaylarına tanık olması sebebiyle psikolojik desteğe ihtiyacı vardır. Bu nedenle, çocuğun talebi üzerine, sosyal hizmet uzmanı ile süreç görüşmeleri yapılması, bir yandan da psikolojik destek sağlanması planlanmıştır.
- Zehra, eşinden boşanmak istemektedir. Bu nedenle hukuki danışmanlığın sağlanması ve ücretsiz avukat desteği alması planlanmıştır.

Planlama yapılırken ön değerlendirme çok büyük bir önem taşımaktadır. Bu nedenle planlama yapılırken, Ayşen ile Zehra’nın müdahale sürecinde planlama aşamasındaki farklılıklar şunlardır:

- Ayşen’in en başta kurum şiddetine maruz kalmış olması şu anda kaldığı kuruma alışma sürecinde sıkıntı yaratmıştır. Bu nedenle planlamada ilk önem taşıyan madde, Ayşen’in ve çocuklarının kuruma güven sağlaması olmuştur. Bu doğrultuda Ayşen’in kurum sürecine alışması için belirli bir süre tanınması planlanmıştır.
- İki müracaatçıya da psikolojik destek hizmeti sağlanmıştır. Ancak Zehra’nın yakın zamanda annesini kaybetmiş olması, psikolojik yönden daha fazla yıpranmasına

sebepe olmuştur. Bu anlamda psikolojik destek ihtiyacının yaşadığı şiddet temeli dışında da ele alınması planlanmıştır.

• İki müracaatçı da işe girmeyi hedeflemiştir ancak Ayşen'in hedeflerinde ve uygulamalarındaki tutarlılık, kararlılık ile işe girmesini sağlamıştır. Bu anlamda desteklenmesi ve çocuklarının düzenlerinin sağlanması için gerek iş saatlerinde gerek kreş imkânları ile desteklenmesi planlanmıştır.

Uygulama

Vaka 1'de müracaatçı Ayşen için yapılan uygulamalar:

- Kuruma karşı güvenin sağlanabilmesi amacıyla müracaatçıya kuruma alışabilmesi açısından belirli bir süre tanınmıştır.
- Müracaatçıya maddi yardım talebi üzerine maddi destek hizmeti sağlanmıştır.
- Yaşadığı travmatik süreci atlatabilmesi için psikolojik destek hizmeti alması sağlanmıştır. Bu destek hizmetini psikolog sağlamıştır.
- Müracaatçının güçlenmesine yönelik, süreç görüşmeleri yapılmıştır. Bu süreç görüşmelerinde, müracaatçının hedeflerinin ve amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik belirlenen aşamalar üzerinde konuşulmuştur. Aynı zamanda müracaatçının güçlenmesine yönelik konular belirlenmiştir ve üzerinde çalışılmıştır.
- Barolardan ücretsiz avukat desteği sağlanmıştır. Boşanma davası açılmıştır. Dava halen devam etmektedir.
- Müracaatçının işe girebilmesi için eğitim ve çeşitli kurslar ile desteklenmiştir. Kurs için müdür ile görüşmüştür ve CV'nin hazırlanmasında, havuza dâhil edilmesinde, mülakat gününde ve mülakat sonrasında müracaatçı Ayşen, sosyal hizmet uzmanı tarafından desteklenmiştir.
- Çocukların okula devam etmesi sağlanmıştır ve adres bilgilerinin gizli tutulması nedeniyle okul ile işbirliği yine sosyal hizmet uzmanları tarafından sağlanmıştır.
- Çocuğun yaşadığı şiddet olaylarına tanık olması sebebiyle psikolojik destek hizmeti alması sağlanmıştır.
- Gerekli durumlarda hastane işlemleri ve takibi hem gözetmen hem de sosyal hizmet uzmanı işbirliği ile yapılmıştır.

• Ayşen, işe girmiştir ve bu nedenle iş saatlerinin, çocuklarının okul saatlerine göre ayarlanması gerekmektedir. Sosyal hizmet uzmanı, müracaatçı ile bu durumu değerlendirerek ve işveren ile iletişim kurarak, işyeri saatleri müracaatçıya uygun hale getirilmiştir.

Vaka 2’de Zehra için yapılan uygulamalar:

- Müracaatçı Zehra’nın psikolojik destek hizmetinden yararlanması sağlanmıştır.
- Çocuğunun böbreğinde kist olması sebebiyle gerekli hastane işlemleri ve takibinin gözetmen ve sosyal hizmet uzmanı eşliğinde yapılması sağlanmıştır.
- Zehra’ya ve çocuğuna yönelik maddi yardım desteği sunulmuştur. Çünkü müracaatçı Zehra çalışmamaktadır ve aile ilişkilerinin kopukluğundan dolayı herhangi bir yerden veya kişiden maddi destek alamamaktadır.
- Sosyal hizmet uzmanı ile işbirliği içerisinde, süreç görüşmeleri yapılmıştır. Bu süreç görüşmelerinde, müracaatçı daha önce iki kurum değiştirmesine rağmen kurum kurallarını ihlal etmiştir ve bu nedenle süreç görüşmelerinde bu konuya ağırlık verilmiştir. İşe girmesi konusunda yönlendirmeler ve değerlendirmeler ele alınmıştır.
- Çocuğunun eğitimini desteklemek amacıyla okul desteği sağlanmıştır.
- Çocuğunun talebi üzerine, sosyal hizmet uzmanı ile süreç görüşmeleri yapılmıştır. Çocuk ile yapılan görüşmede yaşanan travmatik süreçler ile ilgili daha çok bilgi elde edilmiştir. Bu durum çocuğun birçok travmatik olaya tanık olduğunu göstermektedir. Bu nedenle çocuğa da psikolojik destek sağlanmış ve süreç görüşmelerinde de çocuğun değişim ve gelişim sağlayabilmesi için destek verilmiştir.
- Müracaatçı Zehra’nın eşinden boşanması için hukuki danışmanlık hizmeti sağlanmıştır. Müracaatçıya atanan avukatın bazı sorumluluklarını yerine getirememesinden dolayı aksaklıklar meydana gelmektedir.

Uygulama aşaması gerçekleştirilirken planlama aşaması çok önem taşımaktadır. Uygulama aşaması yapılırken, müracaatçı Ayşen ile müracaatçı Zehra arasındaki farklılıklar şunlardır:

- Öncelikle Ayşen’in kuruma adapte olması için zaman tanınmıştır. Müracaatçı Zehra’nın ise kurallara daha hâkim olması beklenmiştir. Çünkü Zehra daha önce iki ayrı kurumda bulunduğu için, ona uygulamada zaman tanınmamıştır. Daha çok

planlanan hizmetler uygulamaya geçilmiştir. Ancak, müracaatçı Zehra kurumda kural ihlalleri yapmıştır.

• İki müracaatçının da kurum hizmetlerinden ayrı ayrı yararlanması söz konusu iken, müracaatçı Ayşen'in, üç çocuğunun olması ile başta zorluk yaşasa da daha sonra düzen sağlanarak işe girmiştir. Burada müracaatçının tutarlı ve kararlı olması ve çaba göstermesi büyük önem taşımıştır. Müracaatçı Zehra'nın yanında tek çocuğu bulunmaktadır. Kendisi işe girmeye isteklidir, ancak bu isteğini gerçekleştirmek için herhangi bir çaba gösterememiştir.

Değerlendirme

Müracaatçı Ayşen'in değerlendirmesi yapılacak olursa, müracaatçı oldukça kararlı ve tutarlı davranışlar sergileyerek en baştan beri belirlenen hedeflere ulaşmak amacıyla her türlü çabayı göstermiştir. Psikolojik destek hizmetinin de olumlu etkileriyle yaşadıklarıyla yüzleşmiş ve yaşananların kendi hatası olmadığını anlamıştır. Çocuklarına olan bağlılığı ve düşkünlüğü onu daha da güçlü kılmıştır. Genel anlamda belirlenen planlamalar ve amaçlar tek tek gerçekleştirilmiştir. İşbirliği ve eşgüdüm içerisinde hareket etmiştir. Bu anlamda güçlü bir örnek teşkil etmektedir.

Müracaatçı Zehra'nın değerlendirmesi yapılacak olursa, müracaatçı iletişime açık olmakla birlikte eşgüdüm ile hareket etmemiştir. Belirlenen hedefler ile uygulamalar tutarlılık göstermemiştir. İstekleri, hedefleri vardır ancak uygulama anlamında çabaları yetersiz kalmıştır. Kurumda sunulan hizmetler belirli ve sınırlıdır. Müracaatçının kendi çabası bu anlamda önemli rol oynamaktadır. Çoğu destek hizmetleri sunulmasına rağmen müracaatçı Zehra kural ihlalleri yapmaya devam etmiştir. Süreç görüşmelerinde her defasında belirtilmesine rağmen Zehra bu anlamda da tutarsızlık sergilemiştir.

Çalışma sonucunda müracaatçıların güçlü ve zayıf yönleri ile ilgili bir değerlendirme yapılmıştır:

Tablo 3: Müracaatçıların Güçlü ve Zayıf Yönleri

Müracaatçının Güçlü Yönleri		Müracaatçının Zayıf Yönleri
AYŞEN	• Kardeş birliği • Farkındalığının ve bilincinin yüksek olması • Gelişime ve değişime açık olması • İstikrarlı, azimli ve sabırlı olması	• Travmatik etkiler ve etkilerin tetiklenme ihtimali • Bürokrasideki işleyişlerin bazı durumlarda yetersiz kalabilmesi • Kurumdan çıkarılma korkusu
ZEHRA	• İletişime açık olması • Etkili iletişim becerileri • El becerileri	• İstikrarlı olmaması • Yaşam kurma ve planlama konusunda eksik ve tutarsız

	• Hijyen kuralları	• Kurallardan ve ilkelere bağımsız davranma • Sorumluluk almada yetersizlik
--	--	--

Tablo 3'te de görüldüğü gibi, müracaatçıların güçlü ve zayıf yönleri değişiklik göstermektedir. Müracaatçı Ayşen travmatik süreçlerden geçmiştir, şiddetin en ağır biçimlerini yaşamıştır. Özgürlüğüne el konulmuştur. Değişim ve gelişim yaratmaya çalışırken atılacak tek bir yanlış adım, sürecin en başa sarmasına neden olabilmektedir. Aynı zamanda kurum içerisindeki kuralların net olması, müracaatçı da kaygı ve çıkarılma korkusu oluşturmaktadır. Daha önce yaşanan kurum şiddetinden sonra ve yaşanan travmatik süreçlerin sonunda, geline adım Ayşen'in güçlü yönlerinden kaynaklanmaktadır. Tüm bu süreçte sosyal hizmet uzmanının ele aldığı güçlendirme yaklaşımı ve kurumda Ayşen'in üzerine gidilmesi gibi kriz durumları ile baş etme yetenekleri, müracaatçının yaşadığı sorun ve ihtiyaçlara daha çok çözüm bulma ve gerekli hizmetleri sunmayı temel alan bir yaklaşım söz konusudur.

Müracaatçı Zehra, gerçekleştirmeyi hedeflediği istekleri doğrultusunda tutarlı bir süreç izlememiştir. İşe girmeyi ve iki çocuğunu da yanına alarak bir hayat kurmak istediğini söyleyen Zehra, kurumda kaldığı süre zarfında kurumun ilke ve kurallarına uygun olmayan davranışları, uyarılmasına rağmen, yinelemiştir ve ifade ettiği amaca yönelik bir çaba göstermemiştir. Süreç görüşmeleri ve kurumda kaldığı süre zarfında etkili iletişim becerilerine sahip olduğu, iletişime açık bir tutum sergilediği gözlenmiştir. Vakayı yürüten sosyal hizmet uzmanı tarafından güçlü yanlarını müracaatçı açısından faydalı hale getirmek hedeflenerek el becerilerini kullanabileceği işlere yönlendirilmiştir. Fakat Zehra, sorumluluk almada yetersizlik gösterdiği için hedeflenen sonuçlar elde edilememiştir. İsteklerine bağlı kalarak hareket edememesinden planlamada yetersizlik yaşadığı görülmektedir. İsteklerini nasıl eyleme geçireceği konusunda destek alabileceği bir kurumdayken kurumda sürekli kalacakmış gibi hareket ederek kendini bulunduğu durumu değiştirmeye kapattığı görülmektedir.

Sonlandırma

Müracaatçı Ayşen ve çocuklarının kurumdan çıkışı yapılmamıştır. Bu nedenle sonlandırma aşamasına gelinmemiştir. Ancak planlanan hedefler doğrultusunda sonlandırma aşaması şu şekilde özetlenebilir:

- Ayşen'in iş yerinde havuza dâhil edilmesinden sonra kadroya alınmasını sağlamak,

- Kadroya alındıktan sonra, ayrı bir eve çıkması için hazırlıklarda destek olmak,
- Seçeceği ev, çocuklarının devam eden okul düzenini bozmayacak şekilde seçilmesini sağlamak,
- Tutulacak olan ev için eşyaların sağlamasında işbirlikçi olmak,
- Çocuklarının okul saatlerine uygun saatler ayarlamak,
- Çocuklarını okuldan alabilmesi için annesini yanına çağırarak,
- Annesi gelemese, çocukların okuldan alınması ve müracaatçı Ayşen, eve gelene kadar çocuklar ile ilgilenilmesi için kreş veya etüt imkânlarının araştırılması, sağlanması olarak hedefler oluşturulmuştur. Burada temel amaç, müracaatçının kendi ayakları üzerinde durması için her türlü desteği sağlamaktır.

Müracaatçı Zehra ve çocuğunun kurumdan çıkışı yapılmıştır. Daha önce kural ihlallerinden dolayı defalarca uyarılmasına rağmen, en temel ilkelerden biri olan gizlilik ilkesinin ihlal edilmesinden dolayı, müracaatçı Zehra ve çocuğunun kurumdan çıkışı ve başka bir kuruma nakli gerçekleştirilmiştir. Vaka sonlandırılmıştır.

İzleme

Teorik bilgilerde yer alan izleme aşaması günümüzde uygulanamamaktadır. Mesleki etik açısından doğru bulunmamaktadır. Sığınma evlerinden kendi isteği ile çıkış yapan veya gerekçe ile nâkili gerçekleştirilen müracaatçılar, çıkışı yapılan sığınma evi ile irtibata geçememektedir.

Aynı şekilde sosyal hizmet uzmanı da, çıkışı yapılan veya nakli gerçekleştirilen müracaatçılar ile irtibata geçememektedir. Bu durum kural olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir yerde karşılaşılması halinde de konuşmanın uzatılmaması önem arz etmektedir. Kadın sığınma evi, kadının güçlenmesi ve sorunların üstesinden gelebilmesinde önemli etkene sahiptir. Yaşanılan travmatik süreçlerin etkisinin gözlemlenmesi, kurumdan sonraki hayatlarında can güvenliği tehlikesinin devam edip etmemesi, sağlanan değişim ve gelişimin sürekliliğinin ve takibinin sağlanması gibi konularda irtibata geçilememesinde eleştiri yapılabilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, şiddet olgusu ve şiddet döngüsüne değinilmiştir. Kadına yönelik şiddet ve kadına yönelik şiddet türleri tanımlanmıştır. Sonrasında çalışmanın süreci anlatılmıştır. Çalışma sürecinde, müracaatçıların yaşam öyküsü alınmıştır. Süreçten sonra Ayşen ve Zehra'nın hikâyeleri özetlenerek planlı müdahale süreci kapsamında detaylandırılmıştır.

Değerlendirme bölümü üç ana odakta ele alınmıştır. Bunlar; kurumsal öneriler, planlı müdahale sürecine yönelik öneriler ve sosyal hizmet uzmanlarına yönelik öneriler şeklindedir. Çalışmanın yapıldığı kurum kadın sığınma evidir. Kadın sığınma evleri, öncelikle, şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan, can güvenliği riski olan kadınlara ve varsa çocukları ile birlikte şiddetten uzakta güvenli bir ortam sağlamaktadır. Hikâyeleri verilen müracaatçılar, kadın sığınma evinde kalmaktadırlar. Her kurum belli standartlarda hizmet vermektedir ve verilen hizmetler sınırlıdır. Hizmetlerin gerçekleşmesi için çok yönlü bir çalışma ve işbirliğinin ve koordinasyonunun sağlanması esastır. Bu anlamda kararlı ve sistematik bir hizmet bütünlüğünün kadınları daha çok güçlendireceğine inanılmaktadır. Müracaatçıların yaşadıkları travmatik olayların yanında güçlü durmaları gerekmektedir. Kendi ayakları üzerinde durarak yeni bir hayata başlamak için kadınların güçlenmesi ve gerçekleştirilen sosyal hizmet müdahalesi, verilen hizmetlerin temel amacıdır. Örneklerde de görüldüğü gibi, karşımızda hem güçlü bir örnek hem de kurumda verilen hizmetleri değerlendirmede zorluk yaşayan bir müracaatçı vardır. Burada önemli olan müracaatçının değişimi ve gelişimidir. Uygulanan hizmetlerin belirli olması nedeniyle, asıl değişimi yaratacak olan müracaatçılardır.

Planlı müdahale süreci ve aşamaları yedi basamaklı olarak açıklanmıştır. Bunlar tanışma, ön değerlendirme, planlama, uygulama, son değerlendirme, sonlandırma ve izleme aşamalarıdır. Planlı müdahale süreci hazırlanırken, tanışma aşaması ile ilgili detaylı bilgi elde edilememiştir. Oysa tanışma aşaması oldukça önemli bir aşamadır. Güven ilişkisinin ilk kurulduğu aşamadır. Bu nedenle tanışma aşamasının detaylı ele alınması gerekmektedir. Planlı müdahale sürecinin son aşaması olan izleme aşaması, kurumlardaki sosyal hizmet uzmanlarının görev tanımlamalarından dolayı gerçekleştirilememektedir. Oysa planlı müdahale onucunda ulaşılan amaçlar ve sürekliliğin sağlanabilmesi açısından önemli bir aşamadır. Bu nedenle izleme aşamasının, müracaatçının takibinin yapılması önem arz etmektedir. Hikâyesi verilen

iki ayrı müracaatçı bulunmaktadır. Planlı müdahale süreci, uygulama yapılan her vakada ve kurumda değişiklik gösterebilir. Bu nedenle şiddet mağduru kadınla çalışırken de her bir aşama teorikte olduğu gibi birebir uygulanamamaktadır. Bu nedenle teorikte öğrenilen bilginin uygulama ile arasındaki bütünlüğü sağlamak amaçlanmaktadır.

Sosyal hizmet uzmanının ve kadın sığınma evinin temel amacı, kadının güçlenmesini ve baş etme mekanizmalarının gelişmesini sağlayarak kendi ayakları üzerinde durması için desteklemektir. Yaşadıkları problemlerin üstesinden gelmede destek olmaktır. Sığınma evindeki müracaatçılar şiddete ve şiddetin birçok biçimine maruz kalmışlardır. Sığınma evindeki müracaatçıların yaşadıkları sorunlara sosyal hizmet uzmanları çeşitli yaklaşımları ele alarak müdahalelerde bulunmaktadır. Sosyal hizmet uzmanının toplumsal cinsiyete duyarlı olması, eşit ilişki kurabilmesi, gizliliği savunması ve dikkat etmesi gerekmektedir. Sosyal hizmet uzmanları empati yapabilmeli ve iletişime açık olmalıdırlar. Kadın sığınma evinde çalışan sosyal hizmet uzmanlarının tercihen kadın olması gerekmektedir. Müracaatçıların da iletişime ve değişime açık olması önemlidir. Bu anlamda müracaatçıların bulunduğu yerden başlama ilkesi çok büyük önem taşımaktadır. Müracaatçıların katılımlarının sağlanması gerekmektedir. Örneğin, hikâyeleri verilen müracaatçılarda karşılaştırma yapacak olursak; güçlü ve kararlı bir örnek ve iletişime açık ancak kararlarında ve uygulamalarında tutarsızlık gösteren bir örnek karşımıza çıkmaktadır.

Öneriler;

- Sosyal hizmet müdahalesi yazılı hak getirme çabasıdır. Bu kapsamda farklı müracaatçı grupları ile gerçekleştirilen farklı sosyal hizmet uygulamalarının yazılı hale getirilmesi desteklenmelidir. Bu anlamda ulusal ve uluslararası bağlamda da görünürlüğü arttırılmalıdır.
- Sistemik bilginin üretilmesi ve kanıta dayalı uygulamaların arttırılması sağlanmalıdır.
- Kurumsal düzeyde, makro boyutta politika ve hizmetlerin kadın yararına değiştirilmesi gerekmektedir.
- Kurumlarda kalmakta olan farklı yaş gruplarından, farklı yaşam öykülerine sahip kadınlarla gerçekleştirilecek grup çalışmalarının, kadınların güçlenmesine ve öz

güvenlerini geri kazanma sürecine katkı sağlayabileceği düşünülmüştür. Özetle, müracaatçıya yönelik güçlendirme temelli grup çalışmaları yapılmalıdır.

- Farklı sosyal hizmet müdahale türlerinin uygulanabilmesi gerekmektedir.
- Sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyete duyarlı meslek elemanları olarak yetiştirmeleri için eğitim verilmesi gerekmektedir.
- Kurum odağında hizmet içi eğitimlerin verilmesi gerekmektedir.
- Feminist uygulama şiddetin diğer yüzü erkekler ile de yapılmalıdır. Şiddet uygulayan erkeklerle çalışmalar yapılması gerekmektedir.
- Teori bilgisindeki kesin ayrım içeren basamaklar ile uygulamadaki süreç farkını gözlemleyerek bağdaşım kurabilmek adına benzer çalışmaların yürütülebileceği gözlemlenmiştir.
- Kaynaklara erişim ve müdahale süreçlerinin işlerliğini arttırmak adına her sosyal hizmet alanı özelinde oluşturulacak; alana yönelik kaynakları ve ilişkili kurumları içeren kılavuz kitapların derlenmesinin SHU ve müracaatçı açısından faydalı olacağı düşünülmüştür.
- Kurumların bağlı olduğu genel bir mevzuat bulunsa da işleyişte her kurumda farklılıklar olabildiği ve bu durumun zaman zaman müracaatçı mağduriyetine sebep olabildiği görülmüştür.
- Kadınların ikincil hak ihlalinin önlenmesi adına müracaatçının kurum memnuniyetini değerlendiren yoklamalar, anketlerin faydalı olabileceği düşünülmüştür.
- Kuruma kız ve oğlan çocuklarının farklı yaş aralıklarında kabulünü içeren uygulamanın çocuk açısından hak ihlali içeren bir uygulama olduğu gözlenmiştir. Eşit koşullarda alım içeren bir uygulamanın daha adil olacağı düşünülmüştür.
- Feminist sosyal hizmet uygulamasının kadınların güçlenmesine olan güçlü etkisi vurgulanabilir.

Sonuç olarak, sosyal hizmet bilgi üretimini sağlamak için alandan gelen bilginin görünürlüğünü arttırmak adına buna benzer çalışmaların desteklenmesi ve yazılı bilginin yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akkaş, İ., & Uyanık, Z. (2016). Kadına Yönelik Şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1), 32-42.
- Barker, R. L. (1999). Dictionary of Social Work. Siver Spring, Md: NASW Press.
- Duyan, V. (2016). *Sosyal Hizmet Temelleri Yaklaşımları Müdahale Yöntemleri*. Ankara: Sosyal Çalışma Yayınları.
- Harcar, T., Sürgevil, O., Budak, G., & Çakır, Ö. (2008). Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu. *Toplum ve Demokrasi*, 2(4), 51-70.
- Johnson, L.C. (1998). Social Work Practice: A Generalist Approach. USA: Allyn and Bacon.
- Karal, D., & Aydemir, E. (2012). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. Ankara: USAK.
- Kirst-Ashman, K. K., & Hull Jr, G. H. (1999). *Understanding Generalist Practice*. Chicago: Nelson-Hall.
- Sarıcı, Y. (2013). *Kadına Yönelik Şiddet*. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güvenlik Stratejileri ve Yönetim Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep.
- Sheafor, B., & Horejsi, C. (2014). *Sosyal Hizmet Uygulaması Temel Teknikler ve İlkeler*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Stearns, N. M. , Lauria, M. M., Hermann, J. F., & Fogelberg, P. R. (1993). *Oncology social work: A clinician’s guide*. Atlanta, GA: The American Cancer Society, Inc.
- T.C Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2014), Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. 14 Aralık 2017 tarihinde [http://www. HYPERLINK](http://www.kadininstatusu.aile.gov.tr/) "http://www.kadininstatusu.aile.gov.tr/"kadininstatusu.aile.gov.tr adresinden alınmıştır.
- Tunç Tekindal, M. (2016). *Feminist Grup Çalışması, Bir Sosyal Hizmet Uygulaması Olarak Engelli Çocuğa Sahip Kadınların Deneyimi*. 1. Basım. Nobel Bilimsel Eserler: Ankara.
- Walsh, J. (2009). *Generalist social work practice: Intervention methods*. Brooks/Cole.
- WHO (2002). World Report on Violence and Health, Geneva.

- Worell, J., & Remer, P. (2003). *Feminist Perspectives in Therapy: An Empowerment Model for Women*. Hoboken.
- Yüksel, A. (2016). *Kadına Yönelik Şiddet ve Töre Cinayetleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Yolcuoğlu, İ. (2014). *Bireylerle Ailelerle Gruplarla ve Toplumla Sosyal Hizmet*. İstanbul: Nar Yayınevi.